



Postbus 9517
2300 RA Leiden
Nederland

bezoekadres
Naturalis
Darwinweg 2-4
Leiden

071 751 73 14
eis@naturalis.nl
www.eis-nederland.nl

Rijksdienst voor Ondernemend Nederland
T.a.v. Natura 2000
Postbus 40225
8004 DE Zwolle

Datum 16 april 2018
Onderwerp Ontwerpwijzigingsbesluit Habitatrictlijngebieden: toevoegen brede
geelgerande waterroofkever

Geachte heer/mevrouw,

In het kader van het ontwerp-wijzigingsbesluit aanwezige waarden (DN&B 2018) geven wij graag onze zienswijze ten aanzien van de wijzigingen in het aanwijzingsbesluit van het Natura 2000 gebied Holtingerveld (N2k-nr 029). In het ontwerpbesluit is het historische voorkomen van een zeer bijzondere habitatrictlijnsoort, de brede geelgerande waterroofkever (*Dytiscus latissimus*) (HR II & IV, soortcode 1081) onvermeld gebleven. Bijlage II van de habitatrictlijn verplicht Nederland ertoe beschermde gebieden aan te wijzen voor deze soort (CBS 2017). Tot op heden is dat niet gebeurd.

Het feit dat de soort niet genoemd wordt in het oorspronkelijke aanwijzingsbesluit, komt omdat de soort als uitgestorven werd beschouwd in Nederland op het moment dat de Europese referentielijst voor de Atlantische regio werd opgesteld. In 2005 is de brede geelgerande waterroofkever herontdekt in een ven in het Holtingerveld (Van Dijk, 2006). Bij nader onderzoek bleek de soort aanwezig te zijn in drie vennen verspreid over het Natura 2000 gebied. Eén daarvan betrof hetzelfde ven als waar 38 jaar eerder (in 1967) de voorlaatste brede geelgerande waterroofkever werd waargenomen (Cuppen et al. 2006). Uit diverse vervolgstudies (Reemer et al. 2008, Koese et al. 2010, Van Kleef et al. 2016, Scholten et al. 2018) is gebleken dat dit een uiterst kleine relictpopulatie betreft die zich hier al decennia (> tien jaar), bestendig en succesvol voortplant (zie ook: 'criteria voor het aanwijzen van HR2-soorten', Bos-Groenendijk et al. 2017).

In het voorliggende wijzigingsbesluit is aangegeven dat alle habitattypen en soorten die in aanmerking komen te worden beschermd zijn geëvalueerd, met uitzondering van "habitattypen of soorten die pas ná publicatie van het aanwijzingsbesluit in het gebied zijn ontstaan, c.q. gevestigd" (p22), met als motivatie: "de uitzondering vindt zijn oorzaak in de bedoeling van dit wijzigingsbesluit, namelijk in het corrigeren van wat kennelijk niet goed is gegaan bij het publiceren van het aanwijzingsbesluit".

Wij vermoeden dat de brede geelgerande waterroofkever ten onrechte is aangemerkt als één van bovengenoemde uitzonderingscategorieën. Om verschillende redenen is dit onjuist:

In tegenstelling tot beschermde soorten als de otter of kraanvogel (die zich recent op een aantal plaatsen gevestigd hebben) betreft het géén nieuwe vestiging, maar een historisch fauna-relict (zie Cuppen et al. 2006, <http://www.repository.naturalis.nl/document/46408>) van het Natura 2000-gebied.

Tijdens de inspraakronde op het oorspronkelijke ontwerp van het aanwijzingsbesluit stond de soort niet op de Nederlandse referentielijst en leek het (in lijn met de Europese richtlijnen) aanvankelijk niet logisch om de soort voor het gebied te vermelden. Echter, in het publicatiejaar (2013=peiljaar) van het aanwijzingsbesluit (https://www.synbiosys.alterra.nl/natura2000/documenten/gebieden/029/N2Ko29_DB%20H%20Holtigerveld.pdf) stond de soort wél op de referentielijst (conclusies Europese commissie 2013: "Added to the ATL Ref List" (https://circabc.europa.eu/sd/a/daf88b2a-c465-47f8-b773-8970f2fecb29/NL_Updated%20reserve%2olist%20April%202014.pdf)). Het past naar onze mening binnen de bedoeling van het ontwerp-wijzingsbesluit om deze correctie dan ook aan te brengen.

Wij verzoeken u daarom om de brede geelgerande waterroofkever alsnog mee te nemen in het ontwerp wijzigingsbesluit en toe te voegen aan het Natura 2000 gebied 029 (Holtigerveld).

Hier aan toegevoegd, de volgende overwegingen:

- In 2015 heeft de Europese Unie geconcludeerd dat Nederland onvoldoende gebieden heeft aangewezen voor de brede geelgerande waterroofkever. In de "reserve list for habitat types of annex I and species of annex II of the EU Habitats Directive 92/94/EEC (update February 2016)" staat bij de Brede geelgerande waterroofkever (soort 1081, *Dytiscus latissimus*):
"IN MAJ (insufficient major): none of the sites where this species/habitat type occurs have been proposed as 'Sites of Community Interest; (SCI's) so far; in order to achieve a sufficient coverage of the Natura 2000 network for the species /habitat type, one or several of these new SCIs must therefore be proposed."
(https://circabc.europa.eu/sd/a/f7677d6f-f7e1-4120-909a-dbc036ffef21/NL_Final%20reserve%2olist_2016.pdf)
- Het ministerie van LNV heeft aangegeven de soort te willen beschouwen bij de evaluatie van het Natura 2000 doelendocument (LNV, 2006a,b). Dit document stelt dat evaluatie is voorzien in 2015 maar vooralsnog is deze uitgebleven. Het uitblijven van de evaluatie (en een landelijk doel) mag onzes inziens geen reden zijn om Europese en landelijke verplichtingen niet na te komen.

- Nederland is het enige land in de biografische regio waar de soort nog voorkomt (zie: atlantische referentielijst, update March 2016,

https://bd.eionet.europa.eu/activities/Natura_2000/pdfs/Atlantic.pdf).

Daarmee draagt Nederland een zeer grote internationale verantwoordelijkheid voor de bescherming van deze soort. Nog langer wachten met het bieden van deze bescherming is ons inziens niet verantwoord.

- Er is sprake van een duurzame populatie. De provincie Drenthe stelt in het nieuwe beheerplan (Provincie Drenthe, 2016): “het aantal volwassen individuen bedraagt minder dan 200, verspreid over de drie vennen. Ondanks dat de brede geelgerande waterroofkever een voor insectenbegrippen langlevende soort is, zijn de aantallen dieren onvoldoende om van een duurzame kernpopulatie (FRP circa 1000 individuen) te kunnen spreken”. Deze uitspraak is ongefundeerd. Recent is geïnvesteerd in ecologisch onderzoek naar de brede geelgerande (Scholten et al. 2018). Daaruit is gebleken dat de brede geelgerande een uiterst specialistische toppredator is van kokerjufferlarven, die in vergelijking met andere insecten van nature juist in lage dichtheden voorkomt. Deze kennis was niet beschikbaar toen de FRP werd vastgesteld. Een populatie onder de FRP is bovendien geen argument om geen bescherming te bieden, vergelijk de geelbuikvuurpad (en zie ook: ‘criteria voor het aanwijzen van HR2-soorten’, Bos-Groenendijk et al. 2017). Daarbij: naar de geest van de habitatrictlijn verdienen soorten in zwaar weer juist bescherming waarbij gestreefd moet worden naar een gunstige staat van instandhouding.

- PAS-herstelmaatregelen kunnen potentieel schadelijk zijn voor de brede geelgerande waterroofkever. Kokerjuffers (familie Limnephilidae) zijn de belangrijkste sleutelfactor die het voorkomen van de brede geelgerande waterroofkever verklaren. Kokerjuffers (larven) of schietmotten (adulten) uit de familie Limnephilidae zijn op hun beurt afhankelijk van vegetatierijke vennen vanwege:

- 1) substraat (stengels, bladeren, takjes) voor de bouw van kokers;
- 2) substraat (o.a. overhangende bladeren) voor de ei-afzet;
- 3) beschutting tegen lichtvervuiling (schietmotten zijn zeer lichtgevoelig, d.w.z. worden aangetrokken door antropogeen licht).

De huidige (vegetatie)structuur in het Holtigerveld voorziet in dit leefgebied.

Het beheer van veel natuurgebieden is echter sterk gericht op het verminderen van de effecten van stikstofdepositie, o.a. door struweel c.q. structuur te verwijderen of plagmaatregelen uit te voeren. Deze maatregelen kunnen een bedreiging vormen voor de brede geelgerande waterroofkever en geassocieerde soorten (Stichting Bargerveen, 2016). Door de opname in het aanwijzingsbesluit kunnen maatregelen getroffen worden onder N2000 vlag om de soort te behouden voor Nederland en Europa en meegenomen worden in de maatregelen voor deze gebied(en).



Hoogachtend,

Stichting EIS Kenniscentrum Insecten
Leiden, datum 17-IV-2018

Stichting Bargerveen
Nijmegen, datum 16 april 2018

10.2.e

Directeur Stichting EIS

Dierecoloog Stichting Bargerveen

Referenties

Bos-Groenendijk, G.I., C.A.M. van Swaay, A.W. Gmelig Meyling, T. Termaat, J. van Dijk, B. Koese, J.T. Smit, R.C.M. Creemers, J. Kranenbarg, O. Bos, M. La Haye, V. Dijkstra, L. Sparrius & B. Odé, 2017. Het voorkomen van Habitatrichtlijnsoorten in Habitatrichtlijngebieden, Advies ten aanzien van wijzigingen in de Natura 2000-aanwijzingsbesluiten. Rapport VS2017.014, De Vlinderstichting, Wageningen.

https://www.synbiosys.alterra.nl/natura2000/Documenten/Tranches_Groepen/Veegbesluit/Rapport%20Aanvulling%20HR-soorten%20in%20HR-gebieden.pdf

CBS, 2017. Meetprogramma's voor flora en fauna. Kwaliteitsrapportage NEM over 2017. Centraal Bureau voor de Statistiek, Den Haag. <https://www.cbs.nl/nl-nl/publicatie/2018/09/kwaliteitsrapportage-nem-2017>

Cuppen, J.G.M., G. van Dijk, B. Koese & O. Vorst 2006. De brede geelgerande waterroofkever *Dytiscus latissimus* in Zuidwest-Drenthe. Stichting European Invertebrate Survey-Nederland. EIS. <http://www.repository.naturalis.nl/document/46408>

Dijk, G. van, 2006. De brede geelgerande *Dytiscus latissimus* na 38 jaar weer in Nederland opgedoken (Coleoptera: Dytiscidae). Nederlandse Faunistische Mededelingen 24: 1-6. <http://www.repository.naturalis.nl/document/159637>

Directie Natuur & Biodiversiteit 2018. Ontwerp-wijzigingsbesluit Habitatrichtlijngebieden vanwege aanwezige waarden. Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. DN&B/2018-000. <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stcrt-2018-12368.html>

Kleef, H. van, G. van Dijk, J. Brouwer, I. Scholten 2016. Ecologie van de brede geelgerande waterroofkever – een zwaar bedreigde maar slecht gekende soort. Stichting Bargerveen, Nijmegen.

Koese, B., J. Cuppen, G. van Dijk & O. Vorst 2010. Populatieschatting van de brede geelgerande waterroofkever *Dytiscus latissimus* in Nederland. Stichting European Invertebrate Survey-Nederland, Leiden.

LNV, 2006a. Natura 2000 doelendocument. Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Den Haag. <http://edepot.wur.nl/118209>

LNV, 2006b. Natura 2000 doelendocument. Samenvatting. Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Den Haag
https://www.synbiosys.alterra.nl/natura2000/documenten/tranches_groepen/groep_1/A%20Producten%20LNV%20onderbouwing%20besluiten/samenvatting_natura_2000_doelendocument.pdf

Provincie Drenthe 2016. Beheerplan Holtingerveld. Oerlandschap, gekneet door ijs en oorlog. Provincie Drenthe, Assen.

https://www.bij12.nl/assets/beheerplan_holtingerveld.pdf

Reemer, M., J.G.M. Cuppen, G. van Dijk, B. Koese & O. Vorst 2008. De brede geelgerande waterroofkever *Dytiscus latissimus* in Nederland. Stichting European Invertebrate Survey-Nederland, Leiden.

<http://www.repository.naturalis.nl/document/122767>

Scholten, I., H.H. van Kleef, G. van Dijk, J. Brouwer & W.C.E.P. Verberk 2018. Larval development, metabolism and diet are possible key factors explaining the decline of the threatened *Dytiscus latissimus*. Insect conservation and diversity.

<https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/icad.12294>

Stichting Bargerveen, 2016. De Achillushiel van de Brede geelgerande waterroofkever. Nature Today, 8 juli 2016.

<https://www.naturetoday.com/intl/nl/nature-reports/message/?msg=22794>